پەیامی کۆمیتەی یادکردنەوەی کارەساتی هەڵەبجە لە هۆڵەندا , بۆ بیروڕای گشتی عێراقی ,هۆڵەندی , جیهانی

پاش ڕووخانی ڕژێمی فاشی بەعس و دۆزینەوەی سەدان گۆڕی بەکۆمەل و گێڕانەوەی هەموو ئەو چیرۆکانەی دەربڕی کاری دڕندانەی ئەو ڕژێمە گۆڕبەگۆڕە بوون لە بەردەم دادگادا، دڕندەیی ڕژێمی بەعسی فاشی گۆڕبەگۆڕی بۆ هەموو خەڵکی جیهان باشتر دەرخست , . ئەو ڕژێمەی کە چەکی کیمیاوی لە دژی هاولاتیانی سڤیلی کوردستانی بندەستی خۆی دەیان جار لە ناوچە جۆربەجۆرەکانی کوردستان بەکار هێنا.

ئەو هێرشە بێبەزەییانەیەی کە لە ڕۆژی 16ی مارسی ساڵی 1988 دا لە دژی دانیشتوانی سڤیلی کوردی شاری هەڵەبجە ئەنجام درا، ئاکامەکەی زیاتر لە 5000 قوربانی لە ژن و منداڵ و پیر و گەنجی کورد بوو، هەروەها زیاتر لە 10000 بریندار، کە گەلێکیان لە ساڵانی دوای ئەو کارەساتە گیانیان لەدەست دا و کۆمەڵێکیشیان تاکو ئەمڕۆ بە ئازارەکانی ئەو کردەوە نا مرۆڤانەیەوە ژیانێکی پڕ لە ئازار و مەینەتی دەبەنە سەر و تاڕادەیەکی زۆر پشتگوێخراون , **ئیستا** هەڵەبجە

گەورەترین قوربانی چەکی کیمیاوییە لە مێژووی مرۆڤایەتی .

هەر لەو سەروبەندەدا و لە بەرواری 23-2-1988 ەوە , ڕژێمی بەعسی عێراقی خەریکی ئەنجامدانی کردەوەیەکی تری کۆمەلکوژی لە دژی گەلی کورد لە باشووری کوردستاندا بوو، کە بە هەموو پێوانەکان، چ لە شێوازی نەخشەکێشان چ لە دەستنیشانکردنی ئەو گرووپەی بەر شاڵاوەکە کەوتن، چ لە ڕووی بەربلاوی کردەوەکە، چ لە ڕووی جۆر و چۆنیەتی کوشتار و لەناوبردن، جیاوازی نەکردن لە نێوان منداڵ و ژن و پیاو، ژمارەی قوربانیان، زیانە مادی و مرۆییەکانی، دەچێتە ژێر تاوانی ژینۆسایدەوە، وەکو ئاشکرایە ئەو شاڵاوە بە تاوانی ئەنفال ناوی دەرکردووە .

لە هێرشی دڕندانەی ئەنفالدا، 182000 مرۆڤی کورد شوێنبزر کران، چەندین شار و شارۆچکە و هەزاران گوند وێران کران، دیارە جگە لە زیانە مادییە لەژمارنەهاتووەکان، گواستنەوەی بەزۆرەملێی دەیان هەزار لە پاشماوەی قوربانیان بۆ ئۆردوگا زۆرەملێکان.

خۆشحاڵانە ئەمسال یادی 19 ساڵەی ژینۆسایدی گەلی کورد، کارەساتەکانی هەڵەبجە و ئەنفال لە کاتێکدا دەکەینەوە , کە تەخت و تاجی ئەو ڕژێمە شۆفێنییە دڕندەیە هەڵتەکێندراوە و سەدامی دیکتاتۆر لە سێدارەدرا, هەرچەندە ئێمە دژی شێوە و کاتی لە سێدارەدانەکەین , ئێستا یارمەتیدەرانیشی لە پای تاوانی ئەنفال دادگایی دەکرێن., بەداخەوە جگە لەوەی دەبوایە دادگاکە دادگایەکی نێونەتەوەیی و بێلایەن بوایە و لە دەستی دەوڵەتی عێراق و نەتەوەی عەرەب دوور بایە، دەبوایە دەستپێکی دادگاییەکە بە هەردوو تاوانی هەڵەبجە و ئەنفال دەستی پێ بکردایا، کەچی ئەوە بەدی نەهات, سەدامیش سەرۆکی تاوانکاران و هەڵگری نهێنی تاوانەکان، بەشێوەیەک لە سێدارەدرا، دوژمنانیشی ناڕەزاییان لە هەمبەری دەربڕی.

شایانی گوتنە دادگایی فرانس ڤان ئانرات لە وڵاتی هۆڵەند و بە ژینۆسایدناسینی تاوانەکانی دەولەتی ئێراق بەرامبەر بە گەلی کورد لە دادگای شاری لاهای, بوو بە هەنگاوێک بۆ کردنەوەی کۆدی نهێنی تاوانباران و دەستنیشانکردنی تاوانەکە و بە فەرمی ناسینی ژینۆسایدی گەلی کورد, ئەمەش هانگاوێکی گرنگە بۆ ناسینی ئەو تاوانە لە ئاستی جیهانیدا. دەتوانیین ئەو بریارە بەیەکێک لە دەسکەوتە یاساییەکان بۆ گەلی کورد لە چەند ساڵی ڕابردوودا دابنێین. بڕیارەکانی دادگای ئێراقی لەسەر تاوانی ئەنفال و ناسینی بە ژینۆساید، گرنگی زیاتر و دیاری لەرووی یاسایی و سیاسیەوە دەبێت و دەبێتە بەڵگەنامەیەکی گرنگ بۆ ناسینی ئەنفال وەک ژینۆساید لە ئاستی جیهانیدا, دیارە پێناسی تاوانەکە لە بڕیارەکانی ئەو دادگاییەوە دەبیٚ بکرێت, زۆر گرنگە ئێراق کە خۆی تاوانەکەی ئەنجام داوە، دان بە بوونی تاوانی ژینۆساید بنێت.

پاش 19 ساڵ لە تاوانەکان, هێشتا زۆربەی ویستەکانمان نەهاتوونەتە دی, گەلێک لە تاوانباران ئازادن، ئەو کۆمپانیا چەکسازییانەی یارمەتی ڕژێمی بەعسیان داوە، هیچ لێپرسینەوەیەکیان لەگەڵدا نەکراوە، قەرەبووی زیانەکان نەکراونەتەوە، هێشتا چارەنووسی بەشی هەرە زۆری ئەنفالکراوەکان نەزانراوە, لایەنێک نییە مشووری هێنانەوەی تەرمەکانییان بخوات، هێشتا چارەنووسی ئەو کچە ئەنفالکراوانەی بە مەلهاکانی وڵاتی میسر و شوێنیتر فرۆشراون یەکل انەکراونەتەوە، هێشتا دەیان داواکاری ڕەوای دیکەی گەلە ژینۆسایدکراوەکەمان نەهاتوونەتە دی. , بڕیاری 140 سەبارەت بە کەرکووک لە چاوەڕوانی گۆدۆدایە و وادەی جێبەجێکردنی بەرەو تەواوبوون دەچێت و چارەنووسی ناوچە ئەنفالکراوەکانی ئەو دەڤەرە ڕوون نییە، جگە لەوەی ئەم شارە لەڕووی خزمەتگوزاریەوە بەرەو تراژیدیایەکی تەندروستی و مرۆڤایەتی دەچێت .

داواکاری ئێمە لە یادی 19 ساڵەی ژینۆسایدکردنی گەلی کورددا، لە یادی کارەساتەکانی هەڵەبجە و ئەنفالدا، ئەمانەن:

1. پێویستە تاوانی ئەنفال لە دادگای باڵای تاوانەکان وەک تاوانی ژینۆساید بناسرێت.
2. 16-3 بە ڕۆژی دژایەتیکردنی چەکی کیمیاوی لە جیهاندا بناسرێت, چونکە هێرشی کیمیاوی بۆسەر هەڵەبجە گەورەترین هێرشی کیمیاویە دژ بە خەڵکی سڤیل لە سەردەمی نوێدا.
3. داواکارین هەموو ئەوانەی لە بەرهەم هێنانی چەکی کیمیاوی لە وزارەتی پیشەسازی سەربازی بەرپرسن، وەک تاوانکاری سەرەکی ڕابکێشرێنە دادگا, بۆنمونە کەسانی وەکو عامر ڕەشید بەرپرسی بەرهەم هێنانی چەکی کیمیاوی لە وزارەتی پیشەسازی سەربازی ، کە بەداخەوە لە لایەن ئەمەریکاییەکانەوە ئازادکرا.
4. حکومەتی ئێراقی 16-3 وەک ڕۆژی هەڵەبجە، 14-4 وەک ڕۆژی ئەنفال بە فەرمی بناسێت و داوای لێبوردن لە گەلی کورد بەفەرمی بکات, پێویستە ئەو تاوانانە لە پاڵ کۆمەڵکوژی بارزانییەکان لە دەستووردا وەک کردەی ژینۆساید بچەسپێت. هەروەها تاوانی پاکتاوی فەیلییەکان و بەعەرەبکردنی ئێزیدیەکان و بەعەرەبکردن بەگشتی و ڕاگواستن لە دەستوردا لە ژێر پەرەگرافی تایبەتدا وەکو تاوان بناسێندرین و حکومەتی ئێراقی پەیمانی دووبارە نەبوونەوەیان لە داهاتوودا مۆر بکات.

5. حکومەتی ئێراقی قەرەبووی زیانی قوربانیانی کۆکوژی و بەعەرەبکردنی گەلی کورد بکاتەوە.
6. گوشار خستنەسەر ئەو وڵاتانەی کە تاوانبارانیان شاردۆتەوە، بەمەبەستی پەلکێشکردنیان بۆ دادگا لە ناوەوە و دەرەوەی ئێراقدا.
7. پێویستە ئەو کۆمپانیا چەکسازییانەی چەکی کیمیاویان بە بەعس فرۆشتووە، قەرەبووی زیانەکان بکەنەوە, داوا لە هەموو لایەکی بەرپرس یان ئاگادار دەکەین، هەر نهێنییەک لەو بوارەدا هەبێت بۆ بیروڕای کوردی و جیهانی ئاشکرای بکەن.
8. دەوڵەتی سەربەخۆی کوردستان تاکە چارەسەری ڕەوا و لۆژیکیانەیە بۆ پێشگرتن بە تاوانی ژینۆساید و کۆمەڵکوژی دیکە دژ بە گەلی کورد. هێنانەدی ئەوەش لە ڕێگای ئەنجامدانی گشتپرسییەکی سەربەخۆ و لەژێر چاودێری نەتەوە یەکگرتووەکاندا بەگونجاو دەبینین، لێرەوە داوا دەکەین نەتەوەیەکگرتووەکان و دەسەڵاتدارانی جیهانی ئەو داخوازییە ڕەوایەی گەلی کورد بەهەند هەڵگرن و هەنگاوی گونجاوی پراکتیکیانە لەوبارەیەوە بنێن.

کۆمیتەی یادکردنەوەی کارەساتی هەڵەبجە لە هۆڵەندا

" ڕۆژی یەکشەممە 18-3-2007 کاتژمێر 1ی پاشنیوەڕۆ , شاری ئەمستردام گۆڕەپانی دام "

یەکێتی نیشتمانی کوردستان – کۆمیتەی بەنەلۆکس

یەکێتی قوتابیانی کوردستان

فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردییەکان لە هۆڵەندا فید کۆم

مەڵبەندی کولتووری کوردی دەنهاخ

یانەی کوردی میدیا لە هۆڵەندا

ناوەندی چاک